הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן יז

יז מִי הֵם הַחַיָּבִים בְּצִיצִית. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א אַף עַל גַּב דְּכְתִיב (במדבר טו לט) 'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ', סוּמָא (א) חַיָּב בְּצִיצִית מִפְּנֵי שֶׁנִּתְרַבָּה מֵ'אֲשֶׁר תִּהְיֶה בָּהּ' (דברים כב יב) וְקָרָא דְּ'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ' אִיצְטְרִיךְ לְמַעֵט (ב) פְּסוּת לַיְלָה (עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן י״ח (ס״ק)): **ב** ב נָשִׁים (ג) וַעֲבָדִים פְּטוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה (ג) שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא. הַגָּהּה: וּמִכָּל מָקוֹם אִם רוֹצִים לְעָטְפוּ (ד) וּלְבָרֵךְ עָלָיו הָרְשׁוּת בְּיָדָם כְּמוֹ בְּשְׂאָר מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא (תוספות והרא״ש והר״ן פרק בתרא דראש השנה (לג. תוס׳ ד״ה הא, רמ״ה סר׳ ג, ר״ן ט: ד״ה ונפנין) ופרק קמא דקדושין (לד. תוס׳ ד״ה הא, רמ״ה סר׳ מע, ר״ן יג: ד״ה נשים)), אַף מִיחֲזֵי כְּיָהִירָא, וְלָכֵן אֵין לָהֶן לִלְבֹּשׁ צִיצִית הוֹאִיל (ה) וְאֵינוֹ (ג) חוֹבַת גַּבְרָא (אגור סימן כ״ז) (פְּרוּשׁ, אֵינוֹ חַיָּב לִקְנוֹת לוֹ טַלִּית כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב בְּצִיצִית. וּלְקַמָּן בְּסִימָן י״ט (ס״ק) אָמַר, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ טַלִּית מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת וּלוֹבְשׁוֹ). ג טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס (ו) חַיָּבִים מִסָּפֵק, וְיִתְעַטְּפוּ (ז) בְּלֹא בְּרָכָה (פְּרוּשׁ, טֻמְטוּם, לֹא נוֹדָע אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה. וְאַנְדְּרוֹגִינוּס, יֵשׁ לוֹ (ח) זַכְרוּת וְנְקֵבוּת). הַגָּהּה: וּלְפִי מַה שֶּׁנָּהֲגוּ נָשִׁים לְבָרֵךְ בְּמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, (ג) [ג] גַּם הֵם יְבָרְכוּ (דברי עצמו): **ג** ד קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף, אֲבִיו צָרִיךְ (ט) לְקַח לוֹ (ז) [ד] צִיצִית (י) לְחַנְּכוֹ. הַגָּהּה: וְדַוְקָא כְּשֶׁיּוֹדֵעַ לַעֲטֹף שְׁתֵּי צִיצִיּוֹת

א מְנָחוֹת מ״ג (ע״א). ב שָׁם וּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָרִי״ף (י״א.) וְרא״ש (סי׳ א) בְּשָׁם הַתּוֹסָפוֹת (שבת כה: ד״ה גזירה). ג רַמְב״ם בְּפֶרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה״ט). ד סֵפֶר מ״ב (ע״א).

בֵּאוּר הַגְּרָ״א

ב (ב) **וַעֲבָדִים.** עַיֵּן יַד אַהֲרֹן סִימָן ט״ז: (ג) **חוֹבַת גַּבְרָא.** פְּרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב לִקַּח לְעַצְמוֹ טַלִּית כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סִימָן כ״ד (ס״א). וְדַע דְּאֵנָן פְּסָקִינַן גַּבֵּי צִיצִית חוֹבַת גַּבְרָא וְלֹא חוֹבַת גַּבְרָא, וְתַרְוַיְהוּ לְקַלָּא, חוֹבַת גַּבְרָא לְקַלָּא לְמֵעוּטֵי חוֹבַת מָנָא, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ לוֹבֵשׁ הַטַּלִּית אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע כְּנָפוֹת פְּטוּרָה מִצִּיצִית. וְלֹאו חוֹבַת גַּבְרָא, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לִקְנוֹת לוֹ טַלִּית כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב בְּצִיצִית, רַק אִם יֵשׁ לוֹ טַלִּית מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת וּלוֹבְשׁוֹ אָז חַיָּב בְּצִיצִית. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן כ״ה (ס״ק) אָמַר, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ טַלִּית מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת וְלוֹבְשׁוֹ. (ד) **גַּם הֵם יְבָרְכוּ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב דְּאִי בְּרִירָה הוּא לֹא יְבָרְכוּ, כֵּן כָּתַב גַּם כֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סִימָן י״ט). וּבְכִתְבֵי יוֹסֵף סִימָן תר״מ (ס״ק ב) כָּתַב דְּמַה דְּכָתַב דְּאִי מְשׁוּם דִּבְרִירָה לֹא נִצְטַוָּה גַּם נָשִׁים לֹא נִצְטַוּוּ וּמְבָרְכוֹת, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בִּרְירָה, עַיֵּן שָׁם, וּדְבָרָיו נְכוֹנִים. וְעַיֵּן בְּשִׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן ל״א כָּתַב דְּכִלְאַיִם בְּצִיצִית לֹא שְׁרָא רַחֲמָנָא אֶלָּא בְּמָקוֹם מִצְוָה, לָכֵן רַבָּנוּתוֹ דְּסַכְּרִיהּ לְהוּ סָדְרִין בְּצִיצִית חַיָּב לַעֲשׂוֹת לָבֶן שֶׁל מִינוּ, מִכָּל מָקוֹם בְּטוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין לְהַטִּיל אֲפִלּוּ לָבֶן בְּבֶגֶד פִּשְׁתָּן, הוֹאִיל וְאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה דְּחִכְלֶת מִן הַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּאַף אִם נֹאמַר שֶׁהוּא בְּרִירָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא אִימְעִיט בְּאִפּוּרֵי כִּלְאַיִם, דְּהָא גַּם נָשִׁים חַיָּבִים, וְאִם כֵּן שַׁפִּיר שַׁיָּךְ הַךְ טַעֲמָא שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה דְּחִכְלֶת. וְעוֹד כָּתַב בְּשִׁאֲגַת אֲרִיֵה שָׁם דְּאִם הַבֶּגֶד הוּא סָפֵק בַּת חִיבּוּר וְאָסוּר לְהַשְׁנִי לְעִנְיַן זֶה, הֲלֹא כַּמָּה אַחֲרוֹנִים סוֹבְרִין דְּשִׁעוּר אַמָּה עַל אַמָּה לְבַד הוּא שִׁעוּר בָּגֶד הַחַיָּב בְּצִיצִית. וְשִׁעוּר אַמָּה הוּא שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְלֹא בְּעֵינַן אַמָּה שָׁלָנוּ. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א), אִם יֵשׁ בְּהַבֶּגֶד כְּדֵי לְכָסּוֹת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ אֲלָא שֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּזוּי וְאֵין יוֹצֵא בּוֹ לַשּׁוּק עֲרֵאי וְיֹקְתָם בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין בּוֹ, לַב״ח (ס״א) דְּסוֹבֵר תַּרְתֵּי בְּעֵינַן וְיֹכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוּר [וְיֹכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּסוֹף דְּבָרָיו לְהַחְמִיר], אֲפִלּוּ הָכִי נִמְי בְּעֵינַן דְּאֵין רְאוּי לְבָרֵךְ עַל טַלִּית קָזָה דְּבָתַר דְּעָתוּ אָזְלִינַן, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְלִכְאוֹרָה הוּא פְּלָא, דִּבְוַדַּאי לֹא נָתְנָה הַתּוֹרָה שִׁעוּרִין בְּכָל אֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ, גַּם פְּלָא אָמְרוּ בְּגְרִירְיָתָא וְהוּא יוֹצֵא בָּהּ אַרְעֵי לְשׁוּק אֲלָא וְהַגְּדוֹל יוֹצֵא בָּהּ. וַאֲפִלּוּ דִּלְשׁוֹן הַב״ח בְּסִימָן זֶה עַיֵּן שָׁם הֲבֵיאוֹ לְסָפֵק זֶה, אֲבָל בְּאֱמֶת הַב״ח לֹא כָּוַן לָזֶה. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִי דְּמַה שֶּׁהֲבִיא לוֹ לְסָפֵק זֶה, מִשּׁוּם דְּהוּא כָּתַב בְּאֹשֶׁל אַבְרָהָם (סק״ב) דִּלְהַב״ח אִם הוּא יוֹצֵא בָּהּ בְּקֶבַע אַף שֶׁאֵין בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל קָטָן וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹצֵא בָּהּ אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב, דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּידֵיהּ וְלֹא אָמְרִינַן בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ, מִשּׁוּם הָכִי מִסְתַּפֵּק נַמִּי לְהַלָּפָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁבֵּרַרְנוּ מִתְּחִלָּה (בד״ה ואז) אֵין שׁוּם סָפֵק בָּזֶה דְּחַיָּב:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ג] **גַּם הֵם יְבָרְכוּ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב דְּאִי בְּרִירָה הוּא לֹא יְבָרְכוּ, כֵּן כָּתַב גַּם כֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סִימָן י״ט). וּבְכִתְבֵי יוֹסֵף סִימָן תר״מ (ס״ק ב) כָּתַב דְּמַה דְּכָתַב דְּאִי מְשׁוּם דִּבְרִירָה לֹא נִצְטַוּוּ גַּם נָשִׁים לֹא נִצְטַוּוּ וּמְבָרְכוֹת, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בִּרְירָה, עַיֵּן שָׁם, וּדְבָרָיו נְכוֹנִים. וְעַיֵּן בְּשִׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן ל״א כָּתַב דְּכִלְאַיִם בְּצִיצִית לֹא שְׁרָא רַחֲמָנָא אֶלָּא בְּמָקוֹם מִצְוָה, לָכֵן רַבָּנוּתוֹ דְּסַכְּרִיהּ לְהוּ סָדְרִין בְּצִיצִית חַיָּב לַעֲשׂוֹת לָבֶן שֶׁל מִינוּ, מִכָּל מָקוֹם בְּטוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין לְהַטִּיל אֲפִלּוּ לָבֶן בְּבֶגֶד פִּשְׁתָּן, הוֹאִיל וְאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה דְּחִכְלֶת מִן הַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּאַף אִם נֹאמַר שֶׁהוּא בְּרִירָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא אִימְעִיט בְּאִפּוּרֵי כִּלְאַיִם, דְּהָא גַּם נָשִׁים חַיָּבִים, וְאִם כֵּן שַׁפִּיר שַׁיָּךְ הַךְ טַעֲמָא שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה דְּחִכְלֶת. וְעוֹד כָּתַב בְּשִׁאֲגַת אֲרִיֵה שָׁם דְּאִם הַבֶּגֶד הוּא סָפֵק בַּת חִיבּוּר וְאָסוּר לְהַשְׁנִי לְעִנְיַן זֶה, הֲלֹא כַּמָּה אַחֲרוֹנִים סוֹבְרִין דְּשִׁעוּר אַמָּה עַל אַמָּה לְבַד הוּא שִׁעוּר בָּגֶד הַחַיָּב בְּצִיצִית. וְשִׁעוּר אַמָּה הוּא שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְלֹא בְּעֵינַן אַמָּה שָׁלָנוּ. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א), אִם יֵשׁ בְּהַבֶּגֶד כְּדֵי לְכָסּוֹת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ אֲלָא שֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּזוּי וְאֵין יוֹצֵא בּוֹ לַשּׁוּק עֲרֵאי וְיֹקְתָם בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין בּוֹ, לַב״ח (ס״א) דְּסוֹבֵר תַּרְתֵּי בְּעֵינַן וְיֹכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוּר [וְיֹכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּסוֹף דְּבָרָיו לְהַחְמִיר], אֲפִלּוּ הָכִי נִמְי בְּעֵינַן דְּאֵין רְאוּי לְבָרֵךְ עַל טַלִּית קָזָה דְּבָתַר דְּעָתוּ אָזְלִינַן, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְלִכְאוֹרָה הוּא פְּלָא, דִּבְוַדַּאי לֹא נָתְנָה הַתּוֹרָה שִׁעוּרִין בְּכָל אֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ, גַּם פְּלָא אָמְרוּ בְּגְרִירְיָתָא וְהוּא יוֹצֵא בָּהּ אַרְעֵי לְשׁוּק אֲלָא וְהַגְּדוֹל יוֹצֵא בָּהּ. וַאֲפִלּוּ דִּלְשׁוֹן הַב״ח בְּסִימָן זֶה עַיֵּן שָׁם הֲבֵיאוֹ לְסָפֵק זֶה, אֲבָל בְּאֱמֶת הַב״ח לֹא כָּוַן לָזֶה. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִי דְּמַה שֶּׁהֲבִיא לוֹ לְסָפֵק זֶה, מִשּׁוּם דְּהוּא כָּתַב בְּאֹשֶׁל אַבְרָהָם (סק״ב) דִּלְהַב״ח אִם הוּא יוֹצֵא בָּהּ בְּקֶבַע אַף שֶׁאֵין בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל קָטָן וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹצֵא בָּהּ אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב, דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּידֵיהּ וְלֹא אָמְרִינַן בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ, מִשּׁוּם הָכִי מִסְתַּפֵּק נַמִּי לְהַלָּפָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁבֵּרַרְנוּ מִתְּחִלָּה (בד״ה ואז) אֵין שׁוּם סָפֵק בָּזֶה דְּחַיָּב:

בֵּאוּר הַלָּכָה

גַּם לְעִנְיַן שִׁעוּר כְּמוֹ דִּמְצָרְפִינַן לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא שְׁמוֹ בַּת אַרְבַּע כְּנָפוֹת, אֲבָל אִם כֵּן נִהְיֶה מְכֻרְחִין לוֹמַר דִּמְצָרְפִינַן אֹרֶךְ וְרֹחַב שֶׁל הַבֶּגֶד לְהַדָּדֵי לְחִיּוּב שֶׁל הַטַּלִּית קָטָן בְּצִיצִית, וּבְאֱמֶת אֵין דִּין זֶה בְּרוּר, דִּישׁ אוֹמְרִים דְּבָעֵינַן כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בֵּין בְּאֹרֶךְ וּבֵין בְּרֹחַב, עַיֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״א). וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּאִם הַטַּלִּית קָטָן מַחֲזִיק בְּכָל צַד כְּשִׁעוּר אַמָּה עַל אַמָּה, בְּוַדַּאי נוֹהֵג לְסָמְכוּ וּלְבָרֵךְ עָלָיו, דְּאַף אִם תִּמְצֵי לוֹמַר דְּלֹא מִצְטָרְפִינַן צַד אֶחָד לְהַשְׁנִי לְעִנְיַן זֶה, הֲלֹא כַּמָּה אַחֲרוֹנִים סוֹבְרִין דְּשִׁעוּר אַמָּה עַל אַמָּה לְבַד הוּא שִׁעוּר בָּגֶד הַחַיָּב בְּצִיצִית. וְשִׁעוּר אַמָּה הוּא שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְלֹא בְּעֵינַן אַמָּה שָׁלָנוּ. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א), אִם יֵשׁ בְּהַבֶּגֶד כְּדֵי לְכָסּוֹת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ אֲלָא שֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּזוּי וְאֵין יוֹצֵא בּוֹ לַשּׁוּק עֲרֵאי וְיֹקְתָם בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין בּוֹ, לַב״ח (ס״א) דְּסוֹבֵר תַּרְתֵּי בְּעֵינַן וְיֹכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוּר [וְיֹכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּסוֹף דְּבָרָיו לְהַחְמִיר], אֲפִלּוּ הָכִי נִמְי בְּעֵינַן דְּאֵין רְאוּי לְבָרֵךְ עַל טַלִּית קָזָה דְּבָתַר דְּעָתוּ אָזְלִינַן, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְלִכְאוֹרָה הוּא פְּלָא, דִּבְוַדַּאי לֹא נָתְנָה הַתּוֹרָה שִׁעוּרִין בְּכָל אֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ, גַּם פְּלָא אָמְרוּ בְּגְרִירְיָתָא וְהוּא יוֹצֵא בָּהּ אַרְעֵי לְשׁוּק אֲלָא וְהַגְּדוֹל יוֹצֵא בָּהּ. וַאֲפִלּוּ דִּלְשׁוֹן הַב״ח בְּסִימָן זֶה עַיֵּן שָׁם הֲבֵיאוֹ לְסָפֵק זֶה, אֲבָל בְּאֱמֶת הַב״ח לֹא כָּוַן לָזֶה. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִי דְּמַה שֶּׁהֲבִיא לוֹ לְסָפֵק זֶה, מִשּׁוּם דְּהוּא כָּתַב בְּאֹשֶׁל אַבְרָהָם (סק״ב) דִּלְהַב״ח אִם הוּא יוֹצֵא בָּהּ בְּקֶבַע אַף שֶׁאֵין בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל קָטָן וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹצֵא בָּהּ אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב, דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּידֵיהּ וְלֹא אָמְרִינַן בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ, מִשּׁוּם הָכִי מִסְתַּפֵּק נַמִּי לְהַלָּפָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁבֵּרַרְנוּ מִתְּחִלָּה (בד״ה ואז) אֵין שׁוּם סָפֵק בָּזֶה דְּחַיָּב:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) טַ״ז (סק״א): **ב** (ב) בְּרָכוֹת (י״ט) [כ׳] עַמּוּד ב׳: **(ג)** קִדּוּשִׁין ל״ד (ע״א): **(ד)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): **(ה)** טַ״ז (סק״ב): **(ו)** בְּאֵר הַיטֵב (סק״ב): **ג** (ז) בַּ״ח (סק״א) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס״ק יט) שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת דְּפָסְקִינַן כֵּן לְהַלָּכָה דְּהוּא בְּגֶדֶר סָפֵק, וְלֹא כְּמַאן דְּאָמַר דְּהוּא בְּרִירָה בִּבְנֵי עַצְמוֹ: **ג** (ט) לְקַח לוֹ צִיצִית. פְּרוּשׁ, לִקַּח לוֹ טַלִּית כְּדֵי לְהִתְעַטֵּף בּוֹ (מש״ז סק״א) וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין שיעור טלית ס״א) שֶׁהוּא כְּדֵי לְהִתְעַטֵּף בּוֹ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁלּוֹ, וּמְשֻׁעָרִינַן בְּקָטָן עַצְמוֹ שֶׁמִּתְעַטֵּף בּוֹ לְפִי גָּדְלוֹ וּלְפִי קְטַנּוּ, וְאִם יֵשׁ בּוֹ כְּשִׁעוּר זֶה לְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית וְיֹכְמוֹ שֶׁכָּתַב אֲבִיו לְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית וְלִבְרֵךְ עָמּוֹ, וְאִם אֵין בּוֹ זֶה הַשִּׁעוּר אֵין מְבָרְכִין עָלָיו: (י) לְחַנְּכוֹ. כָּל זֶה (מ) דְּוַקָא כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לְשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, אֲבָל מִשָּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חַיָּב בְּצִיצִית בְּגָדוֹל. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּדְרָשׁוֹת מַהֲרִי״ל בְּהִלְכוֹת נְשׂוֹאִין שְׁנוֹהֲגִים שֶׁגַּם נְעָרִים לִקָּטָן טַלִּית קָטָן כְּשֶׁיּוֹדֵעַ לְדַבֵּר וּלְפוֹחוֹת מֵחַיָּב לְהַלְבִּישׁוֹ כְּשֶׁגִּיעַ לָבֶן שֶׁל שֵׁשׁ שָׁנִים, וְסִימָן 'כִּי

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בְּסִידּוּר הָרַב כָּתוּב: בְּקָטָנִים שֶׁהִגִּיעוּ לְחִינּוּךְ דְּהַיְינוּ מִבֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים עַד בֶּן י״ג אֶפְשָׁר לְהַקֵּל וּלְסַמֵּן עַ״ד הָאוֹמְרִים שֶׁשִּׁיעוּר בְּגַד לְהִתְחַיֵּב בְּצִיצִית הוּא אַמָּה עַל אַמָּה בְּלָבַד.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן יז יח

לְפָנָיו וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרָיו (הגהות מיימוני פרק ג' מ"ע כ) וְיוֹדֵעַ לָאֵחוֹז הַצִּיצִית בְּיָדוֹ בְּשָׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע (מרדכי סוף פרק לולב הגזול (סי' תמסנב)):

יח זְמַן צִיצִית. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א א**לַיְלָה לָאו זְמַן צִיצִית הוּא, דְּאִמְעִיט מִ'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ' (במדבר טו לט). (א) ב**לְהַרְמְבַּ"ם, כָּל מַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ בַּלַּיְלָה פָּטוּר אֲפִלּוּ הוּא מְיֻחָד לַיּוֹם, וּמַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ בַּיּוֹם חַיָּב אֲפִלּוּ מְיֻחָד לַלַּיְלָה. ג**וּלְהָרַא"ש, כְּסוּת הַמְּיֻחָד לַלַּיְלָה פָּטוּר אֲפִלּוּ לוֹבְשׁוֹ בַּיּוֹם, וּכְסוּת הַמְּיֻחָד לְיוֹם אוֹ לְיוֹם וְלַיְלָה חַיָּב אֲפִלּוּ לוֹבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה. הַגָּה: וּפָטוּר בְּרָכוֹת (ו) (ב) לְהָקֵל, עַל כֵּן אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו אֶלָּא כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ בַּיּוֹם וְהוּא מְיֻחָד (ג) (ג) גַּם כֵּן לַיּוֹם (הגהות מיימוני). וְאַחַר (ג) [ג] (ד) תְּפִלַּת עַרְבִית אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן יוֹם הוּא אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו (פסקי מהרא"י (מרומת הדשן מ"כ) סימן קכ"א). (ד) [ד] (ה) וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים (ו) יִתְעַטֵּף (ה) (ז) בְּעוֹד יוֹם וִיבָרֵךְ עָלָיו (תשב"ץ (קטן סי' קלב)): **ב** (ו) ד**סְדִינִים, אַף עַל פִּי שֶׁאָדָם יָשֵׁן בָּהֶם בַּבֹּקֶר, אֵין מַטִּילִים (ח) בָּהֶם צִיצִית: ג** ה**מֵאֵימָתַי מְבָרֵךְ עַל הַצִּיצִית בַּשַּׁחַר, (ט) מְשַׁיְּרִין בֵּין תְּכֶלֶת שָׁבָּה לְלָבָן שָׁבָּה. וְאִם לָבְשׁוֹ מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵילָךְ, יֵ"ש אוֹמְרִים דִּמְבָרֵךְ עָלָיו, (י) וְכֵן נוֹהֲגִין (מרדכי פרק ב' דמגילה (סי' תמסו)). וְאִם לָבְשׁוֹ קֹדֶם לְכֵן כְּגוֹן בְּסִלְיחוֹת לֹא יְבָרֵךְ עָלָיו, וּכְשֶׁיָּאִיר הַיּוֹם (יא) יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ וִיבָרֵךְ (תשב"ץ (שם)):**

א מִנְחוֹת מ"ג (ע"א) וּכְרִבִּי שִׁמְעוֹן.
ב בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (הל' ד"ה) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי (דפוס קושטא פ"ג ה"י) בְּשֵׁם רַשְׁ"י. ג בְּרֵישׁ הִלְכוֹת צִיצִית (סי' א).
ד הָרֹא"שׁ שָׁם בְּסוֹפוֹ (סדר עשיית ציצית).
ה רַמְב"ם בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה"ח) מִמַּשְׁנָה ב' דִּבְרָכוֹת ט' (ע"ב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה' (דברים כ יט) כְּמוֹ לְהַעֲנִישׁ הוּא שֵׁלֶשׁ שָׁנִים עָרְלָה, וְכֵן לְהַרְגִּילוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם:

א [ג] תְּפִלַּת עַרְבִית. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב (בר"מ) [בְּרִכֵּי יוֹסֵף] (סק"א) שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְהִיוֹת מַעֲשֶׂה בְּצִיצִית וּתְפִלִּין אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְיֵשׁ לְהִסְיר מֵעַל רֹאשׁוֹ בְּעֵת שְׁקִיעַת הַחַמָּה, עַיֵּן שָׁם בְּשֵׁם סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (שער הכוונות דרושי תפילת הנפטרה דרוש ב) שֶׁהָאַר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה נִזְהָר בְּהִלְכוֹת זֶה, וְהָיָה חוֹשֵׁשׁ מְאֹד בְּדָבָר הַזֶּה. וְכֵן כָּתַב בֵּית דָּוִד (סי' ט) בְּשֵׁם הַמְקֻבָּל הַקָּדוֹשׁ מֹהַר"ר גִּיקַטִלְיָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם (על הגליון): **[ד] וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם שִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב) דְּנוֹהֲגִין דְּגַם בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין מַסְרִיחִין הַשַּׁלְיָא עַד אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת מְנַחַם עֲזָרְיָה סִימָן ק"ז דְּמֵה טוֹב לְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית בְּתִשְׁעָה בְּאָב בְּטַלִּית קָטָן בְּלִבַּד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כו', וּבְכֹהֲאֵי גַּוְנָא נָכוֹן הַדָּבָר שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ טַלִּית גָּדוֹל בְּשַׁחֲרִית לְיוֹדֵעַ סוֹדוֹ כו', עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (דיני ציצית אות טז) בְּשֵׁם שוּ"ת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה אַרְחַ חַיִּים (סי' לח), לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ טַלִּית שַׁחֲרִית בְּתִשְׁעָה בְּאָב, גַּם לְצֹרֶךְ לִהְיוֹת סְנְדָּקִי לְמִילָה לֹא יִלְבַּשׁ טַלִּית, וּמִכָּל מָקוֹם רְאִיתִי סְנְדָּקִי אֶחָד לָבַשׁ וּבֵרַךְ, וְלֹא מִחִיתִי בְּיָדוֹ, עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הֵיטֵב

גְּדוֹלִים אֵין מַתְעַטְּפִין בְּצִיצִית עַד שֶׁנּוֹשְׂאִין לָהֶם נָשִׁים וְסָמְכוּ לָהֶם אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' וְסָמִיךְ לֵיהּ (פסוק יג) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', הוּא דָּבָר תָּמוּהַּ, דְּעַד שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה יִהְיֶה יוֹשֵׁב וּבוֹטֵל מִמִּצְוֹת צִיצִית, שִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"ב), וְעַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁ"ס דְּקִדּוּשִׁין דַּף ח' (ע"א) וכ"ט (ע"ב), וּבְבֵית יוֹסֵף סִימָן ח' (ד"ה ומכסה), וְהַמְּגֵן אַבְרָהָם סִימָן ח' סָעִיף קָטָן ג' כָּתַב, מִשְּׁמַע מִגְּמָרָא (קידושין כט:) דְּבַחוּר לֹא הָיָה מְכַסֶּה רֹאשׁוֹ בְּטַלִּית וְכו', עַיֵּן שָׁם. וְאֵינוֹ מֻכְרָח, דְּשָׁם לֹא אִירֵי מִשְּׁלִית שֶׁל מִצְוָה אֶלָּא מִפּוּדְּר דְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם:

א (ו) **לְהָקֵל.** הַיְינוּ דְּוַקָּא לְעִנְיַן בְּרָכָה, אֲבָל צִיצִית צְרִיכִין לִהְיוֹת. עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב):

(ב) **גַּם כֵּן לַיּוֹם.** פָּרוּשׁ, גַּם לְיוֹם וַאֲפִלּוּ גַּם מְיֻחָד לַלַּיְלָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְיוֹם לְבַד. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב):

(ג) **תְּפִלַּת עַרְבִית.** וּבְתַעֲנִית צִבּוּר, כָּתַב הַב"ח (סוף ס"א) דְּיֵשׁ מִי שֶׁנּוֹהֵג לְהַפְשִׁיט אֶת הַטַּלִּית כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְבָרְכוּ, וּ[בְּשִׁיּוּרֵי] כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג) כָּתַב עַד לְאַחַר עַרְבִית, עַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם). וְעַיֵּן סִימָן ל' סָעִיף קָטָן ג'. כָּתַב בְּכִכְתֵבִי מֹהֲרַ"א (תרומת הדשן ח"ב סי' קכא), מִי שֶׁשָּׁכַח אוֹ הֵזִיד וְלֹא נִתְעַטֵּף בְּצִיצִית כָּל הַיּוֹם, אַחַר שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַרְבִית יִתְעַטֵּף בְּלֹא בְּרָכָה: (ד) **וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** וְכָל הָעוֹבֵר לְפָנַי הַתֵּבָה צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּף. וּבְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' ציצית אות ג) כָּתַב דְּאַף הָאוֹמֵר קְדִישׁ יָתוֹם יִתְעַטֵּף מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר, וְאֵין מְבָרֵךְ עָלָיו: (ה) **בְּעוֹד יוֹם.** וְלֹא יִסְירוּ בַּלַּיְלָה, לְפִי שֶׁדּוֹמִין לְמַלְאָכִים מִתְעַטְּפִים לְבָנִים. ב"ח (סי"א), וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י): **ב** (ו) **סְדִינִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בֵּין שֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ שֶׁל צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּכִסְדִין שֶׁל צֶמֶר יַעֲשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה לִפְטֹר מִצִּיצִית אֵלִיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:

(סק"ג), וְשַׁעֲמָא לֹא יָדְעִנָא לָמָּה יִפְטְרוּ בְּשֶׁל צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּכִסְדִין שֶׁל צֶמֶר יַעֲשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה לִפְטֹר מִצִּיצִית אֵלִיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְאֵילָךְ חַיָּב בְּצִיצִית כְּגָדוֹל. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּדֶרֶשׁוֹת מַהֲרִי"ל בְּהִלְכוֹת נְשׁוּאִין שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁגַּם נְעָרִים גְּדוֹלִים אֵין מִתְעַטְּפִים בְּצִיצִית עַד שֶׁנּוֹשְׂאִין לָהֶם נָשִׁים וְסָמְכוּ אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' וְסָמִיךְ לֵיהּ (פסוק יג) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', הוּא דָּבָר תָּמוּהַּ, דְּעַד שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה יִהְיֶה יוֹשֵׁב וּבוֹטֵל מִמִּצְוֹת צִיצִית, עַיֵּן שָׁם (הגה"ט סק"ב), וְעַיֵּן בְּשׁ"ס דְּקִדּוּשִׁין דַּף ח' (ע"א) וכ"ט (ע"ב), וּבְבֵית יוֹסֵף סִימָן ח' (ד"ה ומכסה), וְהַמְּגֵן אַבְרָהָם סִימָן ח' סָעִיף קָטָן ג' כָּתַב, מִשְּׁמַע מִגְּמָרָא (קידושין כט:) דְּבַחוּר לֹא הָיָה מְכַסֶּה רֹאשׁוֹ בְּטַלִּית וְכו', עַיֵּן שָׁם. וְאֵינוֹ מֻכְרָח, דְּשָׁם לֹא אִירֵי מִשְּׁלִית שֶׁל מִצְוָה אֶלָּא מִפּוּדְּר דְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם:

א (ו) **לְהָקֵל.** הַיְינוּ דְּוַקָּא לְעִנְיַן בְּרָכָה, אֲבָל צִיצִית צְרִיכִין לִהְיוֹת. עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב):

(ב) **גַּם כֵּן לַיּוֹם.** פָּרוּשׁ, גַּם לְיוֹם וַאֲפִלּוּ גַּם מְיֻחָד לַלַּיְלָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְיוֹם לְבַד. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב):

(ג) **תְּפִלַּת עַרְבִית.** וּבְתַעֲנִית צִבּוּר, כָּתַב הַב"ח (סוף ס"א) דְּיֵשׁ מִי שֶׁנּוֹהֵג לְהַפְשִׁיט אֶת הַטַּלִּית כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְבָרְכוּ, וּ[בְּשִׁיּוּרֵי] כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג) כָּתַב עַד לְאַחַר עַרְבִית, עַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם). וְעַיֵּן סִימָן ל' סָעִיף קָטָן ג'. כָּתַב בְּכִכְתֵבִי מֹהֲרַ"א (תרומת הדשן ח"ב סי' קכא), מִי שֶׁשָּׁכַח אוֹ הֵזִיד וְלֹא נִתְעַטֵּף בְּצִיצִית כָּל הַיּוֹם, אַחַר שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַרְבִית יִתְעַטֵּף בְּלֹא בְּרָכָה: (ד) **וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** וְכָל הָעוֹבֵר לְפָנַי הַתֵּבָה צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּף. וּבְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' ציצית אות ג) כָּתַב דְּאַף הָאוֹמֵר קְדִישׁ יָתוֹם יִתְעַטֵּף מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר, וְאֵין מְבָרֵךְ עָלָיו: (ה) **בְּעוֹד יוֹם.** וְלֹא יִסְירוּ בַּלַּיְלָה, לְפִי שֶׁדּוֹמִין לְמַלְאָכִים מִתְעַטְּפִים לְבָנִים. ב"ח (סי"א), וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י): **ב** (ו) **סְדִינִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בֵּין שֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ שֶׁל צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּכִסְדִין שֶׁל צֶמֶר יַעֲשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה לִפְטֹר מִצִּיצִית אֵלִיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זְמַן שֶׁנּוֹהֵג לִרְאוֹת, וְכֵן פָּסַק בַּעַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין מי הם חייבין בציצית וכו' ס"ג). וּבְכַפָּר מַטֶּה אֶפְרַיִם (סי' תריט ס"ז) רָאִיתִי שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה. אַךְ אִם זֶה גּוּפָא הוּא מִסְתַּפֵּק אִם כְּבָר הִגִּיעַ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, נִרְאֶה דִּבְרֵי אֵי יוֹכֵל לְבָרֵךְ, דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת (קידושין לד. ד"ה ותפילין) וְהָרֹא"שׁ (הל' ציצית סי' א) דִּכְסוּת יוֹם חַיָּב בַּלַּיְלָה, וְהַגְּרַ"א בְּבֵאוּרָיו מְצַדֵּד גַּם כֵּן לִשְׁיטָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם: **ב** (ח) **בָּהֶם צִיצִית.** מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר תַּשְׁמִישָׁן בַּלַּיְלָה וּכְסוּת לַיְלָה מִקְרֵי, אַף לְפִי זֶה לֹא הָיָה פָּטוּר רַק לְהָרַא"שׁ, אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם דִּכְסוּת לַיְלָה חַיָּב בַּיּוֹם, חַיָּב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים עוֹד טַעַם לִפְטֹר, מִשּׁוּם (ט) דְּלֹא חִיְּבָה הַתּוֹרָה רַק דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ אוֹ דֶּרֶךְ עִטּוּף, לֹא דֶּרֶךְ הַעֲלָאָה בְּעַלְמָא. וְיֵשׁ (ט) חוֹלְקִין וּכְסָבְרָא לְהוּ דַּאֲפִלּוּ אִם יַצִּיעַ תַּחְתָּיו בֶּגֶד שֶׁל אַרְבַּע כְּנָפוֹת חַיָּב בְּצִיצִית, וְכָל שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַעֲלָאָה. עַל כֵּן הִכְרִיעַ הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) דְּיֵעָשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה וְיֵצֵא אֲלִבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, אֲכָל מִשְּׁמַע מִדִּבְרֵי [ב] דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה רַק בְּסָדִין שֶׁל צֶמֶר אֲבָל לֹא בְּשֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ שְׁאָר מִינִים, וְעַיֵּן הַשָּׁעַם בִּפְרִי מִגְדִּים: **ג** (ט) **מְשַׁיְּרִין בֵּין.** וְהוּא הַזְּמַן דִּמְשַׁיְּרָאֶה אֶת חֲבֵרוֹ הָרָגִיל עִמּוֹ קְצָת בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וְיַכִּירֶנּוּ הַמְּזַכֵּר לְקַמָּן בְּסִימָן נ"ח (ס"א) לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע [בֵּית יוֹסֵף בְּסִימָן נ"ח (ד"ה מאימתי) בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ (ברכות פ"א סי' י) דְּאַחַד שִׁעוּרָא הוּא, עַיֵּן שָׁם וּבְבֵאוּר הַגְּרַ"א בְּעִנְיָנוֹ]: (י) **וְכֵן נוֹהֲגִין.** (א"א סק"ד) כָּתַב, אִם הַשָּׁעָה דְּחוּקָה, הַמַּקֵּל לְהָנִיחַ מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵילָךְ אֵין גּוֹעֲרִין בּוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה בְּדִאֲבִי נְכוֹן מְאֹד לְהַמְתִּין מִלְּבָרֵךְ עַד שֶׁיָּכִיר בֵּין תְּכֶלֶת לְלָבָן, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח). וּבְדִיעֲבַד נִרְאֶה דְּאֲפִלּוּ אִם בֵּרַךְ קֹדֶם עֲמוּד הַשַּׁחַר לֹא יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּהָרֹא"שׁ דִּכְסוּת יוֹם בַּלַּיְלָה חַיָּב: (יא) **יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ.** רוֹצֶה לוֹמַר בְּצִיצִיּוֹתָיו:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) ט"ז (סק"א): **(ב)** עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א): **(ג)** שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב): **(ד)** ב"ח (סוף ס"א): **(ה)** פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): **(ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): **(ז)** ב"ח (סי"א): **ב** (ח) תּוֹסָפוֹת (מנחות מא. ד"ה תכלת):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכתב בשו"ע הרב (ס"ח): אם עדיין לא התפלל [ערבית] יכול לברך עליהן עד צאת הכוכבים. ובסידור כתב שאין לברך בערב אחר תחלת השקיעה. **ב]** וכן המשמעות בשו"ע הרב (ס"ה). אמנם בסידור לא חילק בין צמר לשאר מינים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah